

Отже, такий порядок дає змогу отримати інформацію, що необхідна для складання Звіту про фінансові результати (Форма 2) без додаткової обробки облікових даних. До того ж дані аналітичного обліку надаються для цілей управління КП «Паркування та ринок» з метою надання інвесторам, власникам та всім іншим особам, що зацікавлені в інформації про доходи, котрі одержало підприємство та для оперативного прийняття управлінських рішень.

Діяльність підприємства залежить від стратегії розвитку міста. Метою діяльності підприємства є покращення інфраструктури у місті Чернігові, а доходи підприємства КП «Паркування та ринок» є одним з джерел наповнення місцевого бюджету, що впливає на організацію синтетичного і аналітичного обліку на підприємстві.

УДК 657.01:336.73

О. О. Гончаренко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Університет банківської справи», Черкаський інститут, м. Черкаси, Україна

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

Ключові слова: організація бухгалтерського обліку, небанківські фінансово-кредитні установи, системний підхід.

Розвиток бухгалтерського обліку зумовлюється як впливом зовнішніх факторів, так і внутрішньосистемними змінами, що мають когерентний вплив на теорію, методологію і організацію. І якщо теорія й методологія бухгалтерського обліку визначають основоположні засади його побудови і функціонування, то організація забезпечує реалізацію цих положень на практиці шляхом конкретних дій для забезпечення корисною інформацією заінтересованих користувачів.

У практичній діяльності небанківських фінансово-кредитних установ система бухгалтерського обліку функціонує в емпіричному полі різних дотичних наук, у зв'язку з чим відбуваються взаємні проникнення їхніх компонентів, розмиваються межі між науками, що спричинює необхідність урахування теоретичних положень інших наук з метою пошуку й ідентифікації корисних підходів. Одним із таких «проникнень» є використання менеджменту в управлінні системою бухгалтерського обліку. Співвідношення між менеджментом та бухгалтерським обліком розглядаються науковцями здебільшого як відносини цілого і часткового, тобто бухгалтерський облік визначається як контрольний компонент процесу управління суб'єктом господарювання. Проте бухгалтерський облік на емпіричному рівні є процесом, який потребує управління, тобто його можна й потрібно розглядати як об'єкт менеджменту.

Розглядаючи менеджмент як безперервну серію взаємопов'язаних управлінських функцій, а бухгалтерський облік як систему, що підлягає управлінню, комплекс заходів зі створення, налагодження та впорядкування (вдосконалення) системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення виконання нею своїх завдань економічно доцільним шляхом буде організацією бухгалтерського обліку.

Класично в менеджменті виділяються чотири функції й одночасно складові процесу: планування, організація (формування), мотивація і контроль. Ці ж етапи є слушними для управління системою бухгалтерського обліку. Однак які саме завдання та ким повинні виконуватись на кожному етапі доречно визначати з врахуванням системного підходу, відповідно до якого управління бухгалтерським обліком необхідно здійснювати за такими компонентами: обліковий персонал, техніка, технологія, методика. При цьому організація бухгалтерського обліку, згідно окреслених етапів управління, не завжди буде передбачати заходи щодо всіх визначених компонентів системи. Безпосереднє наповнення кожного компонента в процесі організації бухгалтерського обліку буде визначатись особливостями діяльності суб'єкта господарювання.

Стосовно небанківських фінансово-кредитних установ, організація бухгалтерського обліку щодо компонента облікового персоналу повинна передбачати такі заходи за етапами:

– планування: вибір форми організації та ведення бухгалтерського обліку; розробка організації організаційної структури бухгалтерської служби; розробка заходів стимулювання облікового персоналу (метод «кнута і пряника»). При виборі форми організації та ведення бухгалтерського обліку небанківськими фінансово-кредитними установами обов'язковим є

врахування заборони самостійного ведення бухгалтерського обліку безпосередньо власником або керівником. При цьому актуальним залишається використання аутсорсингу та аутстафіngu;

- організація (формування): нормування чисельності та праці працівників бухгалтерської служби (фактично, розподіл обов'язків); розробка та затвердження розпорядчого документа про бухгалтерську службу; розробка та затвердження посадових інструкцій облікового персоналу; розробка показників оцінки діяльності облікового персоналу (внутрішньо-фірмові стандарти по закриттю періодів та підготовці звітів); підбір облікового персоналу та/або укладення договорів на аутсорсинг, аутстафінг. При розробці посадових інструкцій та підборі облікового персоналу (та/або аутсорсинг, аутстафінг) небанківськими фінансово-кредитними установами необхідно враховувати вимоги регулятора ринку фінансових послуг до головних бухгалтерів;

- мотивація: реалізація заходів стимулювання облікового персоналу (преміювання, навчання, підвищення кваліфікації, особистісний та кар'єрний розвиток, покарання);

- контроль: оцінка фактичних показників діяльності облікового персоналу та виявлених відхилень (відповідно до внутрішньо-фірмових стандартів); оцінка відповідності чисельності працівників бухгалтерської служби; оцінка умов праці.

Техніка або технічна компонента організації бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ реалізується за трьома етапами:

- планування: вибір та визначення необхідно обсягу матеріально-технічного забезпечення роботи облікового персоналу (комп'ютери, інша оргтехніка, засоби зв'язку (телефон, Інтернет), витратні матеріали, канцтовари тощо); вибір програмного забезпечення. При виборі програмного забезпечення необхідно враховувати його відповідність Ліцензійним вимогам провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг.

- організація (формування): фактичне придбання (та/або оновлення) та налагодження технічного, програмного, матеріального забезпечення роботи облікового персоналу; налагодження системи захисту інформації;

- контроль: оцінка наявності та достатності матеріально-технічного забезпечення роботи облікового персоналу; оцінка функціональності і актуальності програмного забезпечення та відповідності його вимогам регулятора (у випадку змін).

Технологія, як компонент організації бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ, передбачає два етапи управління:

- організація (формування): вибір форми бухгалтерського обліку (тільки автоматизована); розробка та затвердження форм первинних документів, облікових реєстрів та внутрішньої бухгалтерської звітності, графіків документообороту, порядків і строків проведення інвентаризації; плану синтетичних та аналітичних рахунків бухгалтерського обліку; затвердження переліку працівників, які мають право на отримання, зберігання та видачу грошових коштів, документів, ТМЦ та інших активів; розробка та затвердження порядку ведення архіву;

- контроль: оцінка інформативності розроблених форм документів, реєстрів, звітів; оцінка оптимальності документообороту.

Інструментом налагодження та вдосконалення методичних аспектів системи бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ є облікова політика, яка передбачає відповідні заходи за двома етапами управління:

- організація (формування): обґрунтування та вибір методів оцінки активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат. Для небанківських фінансово-кредитних установ особливої уваги потребують методи оцінки фінансових інструментів та пов'язаних з ними операцій. Крім того, необхідно враховувати обов'язковість застосування зазначеними установами вимог міжнародних стандартів фінансової звітності;

- контроль: оцінка корисності обраних методів оцінки активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат.

Відповідно, використання системного підходу менеджменту до управління системою бухгалтерського обліку на емпіричному рівні дозволяє чітко ідентифікувати компоненти та етапи управління, що забезпечує формалізацію організації бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ як інструменту побудови корисного інформаційного поля.